

ОБЛІК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

студентка гр.МК-91 Коваленко Я. А.

Формування інтелектуального капіталу підприємства є актуальною проблемою сьогодення внаслідок того, що він суттєво впливає на вартість підприємства та поступово стає одним з найважливіших критеріїв оцінки ефективності роботи суб'єкта господарювання.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених приділяли увагу питанням визначення інтелектуального капіталу.

Однак, наразі, мають місце проблеми оцінки та вимірювання інтелектуального капіталу, в системі обліку підприємств

Низький рівень відображення таких активів у балансах українських підприємств зменшує рівень їх ринкової капіталізації, дає занижену оцінку національного інтелектуального капіталу, що є негативним орієнтиром для інвесторів.

Серед причин такого стану є рамки бухгалтерської моделі, відсутність методичних інструментів оцінки та ідентифікації складових інтелектуального капіталу.

Еволюція правил бухгалтерського обліку і фінансової звітності привели до того, що в даний час Міжнародні стандарти фінансової звітності і Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України визнають багато елементів інтелектуального капіталу і допускають їх віддзеркалення у фінансовій звітності як нематеріальних активів. Однак незважаючи на те, що групи нематеріальних активів є складовими інтелектуального капіталу, вони не відображають повністю структурні елементи інтелектуального капіталу.

Проблемною є оцінка об'єктів нематеріальних активів, що створені працівниками підприємства самостійно. Унікальні об'єкти нематеріальних активів часто не враховуються у балансі, або їх облікова вартість значно нижча від ринкової. Це призводить до заниження майнового стану підприємства. Причиною такої ситуації є відсутність стандартів оцінки вартості нематеріальних активів.

Окрім проблеми недопрацьованого законодавства України, велике значення мають труднощі бухгалтерського відображення, пов'язані з самою природою інтелектуального капіталу.

Людський капітал не може відобразитися у складі активів компанії в бухгалтерських звітах як самостійний фінансовий показник, так як невід'ємний від конкретних фізичних осіб, і не є власністю компанії.

Існують пропозиції щодо введення додаткових позабалансових рахунків для відображення окремих елементів інтелектуального капіталу.

Однак, попри цінність даного підходу, існують деякі недоліки.

По-перше, щодо деяких елементів інтелектуального капіталу (наприклад, прихильність клієнтів, репутація торговельної марки тощо) існує непевність, чи належать вони цій юридичній особі. Тому, очевидно, їхній бухгалтерський облік буде або неможливим, або значно ускладненим і фрагментарним.

По-друге, витратна природа деяких елементів інтелектуального капіталу зумовлює необхідність відображення їх в пасиві як суму коштів, що інвестовані підприємством в інтелектуальну діяльність. Однак, сума інвестицій може не відповідати створеній користі, а отже, виникає невідповідність активу і пасиву.

Ми вважаємо, що позабалансові рахунки можуть слугувати ефективним способом бухгалтерського відображення інтелектуального капіталу при додатковому застосуванні Звіту про інтелектуальний капітал, які б розкривали реальний стан справ.

Вони мають містити інформацію, що дала б змогу пояснити великий розрив (в десятки чи навіть сотні разів) між балансовою вартістю і ринковою капіталізацією фірми.

Розмежування компонентів інтелектуального капіталу (людський, структурний, споживчий) також сприяє більш детальному аналізу і, як наслідок, більш глибокому розумінню інвестиційної привабливості фірми.

Теорія інтелектуального капіталу відіграватиме значну роль у новому тисячолітті, оскільки вона є дієвим засобом виміру, конкретизації та відображення справжньої вартості активів підприємства.

Науковий керівник: ст. викладач Лисня В. І.